

SCENARIUSZ LEKCJI

Masz wpływ! Budżet partycypacyjny w praktyce.

Przedmiot: edukacja obywatelska

Poziom: liceum/technikum

Cele ogólne:

Uczeń:

- rozumie ideę budżetu partycypacyjnego (obywatelskiego i szkolnego) oraz jego znaczenie dla społeczności lokalnej i szkolnej;
- poznaje etapy procesu decydowania w budżecie obywatelskim – od pomysłu do realizacji;
- dostrzega rolę współpracy, debaty i kompromisu w podejmowaniu decyzji publicznych;
- rozwija świadomość obywatelską i poczucie wpływu na sprawy publiczne;
- kształtuje postawy odpowiedzialności i zaangażowania we wspólnotę lokalną i szkolną.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest budżet obywatelski i szkolny budżet partycypacyjny;
- zna podstawowe etapy procesu budżetu partycypacyjnego;
- rozumie, kto może zgłaszać projekty i głosować;
- potrafi ocenić różne pomysły i uzasadnić swój wybór;
- dostrzega różnicę między projektem potrzebnym a tylko popularnym;
- uczestniczy w symulacji procesu decyzyjnego (głosowanie/projekty);
- rozumie, że jego głos ma znaczenie i wpływa na życie szkoły lub społeczności;
- potrafi współpracować i uwzględniać pomysły innych;
- dostrzega wartość zaangażowania obywatelskiego.

Wymagania wstępne:

Uczeń zna podstawowe zasady demokracji lokalnej i rolę samorządu terytorialnego.

Materiały dydaktyczne

- prezentacja: „Masz wpływ! Budżet partycypacyjny w praktyce”,
- karta pracy,
- papier / tablica / markery (do notowania pomysłów)

Przebieg lekcji

1. Wprowadzenie (5 minut)

Nauczyciel rozpoczyna krótką rozmowę:

- Co to znaczy „mieć wpływ na swoje otoczenie”?
- Czy słyszeliście o tym, że mieszkańcy mogą decydować o wydatkach miasta?
- Jak myślicie: dlaczego ktoś wpadł na taki pomysł?

Nauczyciel wyjaśnia pojęcie budżetu partycypacyjnego w prosty sposób:

to część budżetu miasta, o której decydują mieszkańcy — zgłaszają pomysły, a potem wybierają te, które zostaną zrealizowane.

Wprowadza również pojęcie partycypacji — czyli współuczestniczenia w podejmowaniu decyzji.

Krótko omawia, skąd wziął się budżet partycypacyjny i dlaczego wprowadzono go również w Polsce.

2. Mini wykład z prezentacją (12 minut)

Omówienie kluczowych slajdów z prezentacji:

definicja budżetu partycypacyjnego,

etapy procesu,

przykłady z Białegostoku i innych miast,

rola młodzieży w projektach szkolnych.

Pytanie do uczniów:

„Dlaczego to ważne, żeby ludzie mogli decydować o części budżetu miasta?”

3. Praca w grupach - ćwiczenie projektowe: „Rada mieszkańców” (15 minut)

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że budżet partycypacyjny polega na wspólnym decydowaniu o ograniczonych środkach. Aby zobaczyć, jak wygląda to w praktyce, klasa przeprowadzi symulację.

Podział na grupy

Nauczyciel dzieli uczniów na 5 grup i rozdaje im instrukcję i opisy pięciu fikcyjnych projektów (w załączniku).

ETAP 1 — Praca w grupach (8–10 minut)

Każda grupa otrzymuje taką samą listę pięciu projektów.

Zadanie każdej grupy:

1. przeanalizować wszystkie projekty,
2. ocenić ich znaczenie i potrzebność,
3. zastanowić się, kto skorzysta z danego projektu,
4. wskazać, które projekty powinny zostać zrealizowane przy budżecie 30 000 zł,
5. przygotować krótkie uzasadnienie swojej decyzji.

ETAP 2 — Prezentacja rekomendacji (6–7 minut)

Każda grupa przedstawia swoje rozwiązanie:

- jakie projekty wybrała,
- dlaczego właśnie te,
- z czego grupa zrezygnowała i dlaczego,

Nauczyciel zapisuje na tablicy rekomendacje grup.

Efekt, którego chcemy:

Uczniowie zobaczą, że różne grupy mogą podejmować inne decyzje — tak jak w prawdziwych procesach demokratycznych.

ETAP 3 — Wspólna decyzja całej klasy (2–3 minuty)

Nauczyciel podsumowuje:

- które projekty powtarzały się najczęściej,
- które budziły największe wątpliwości,
- jakie kryteria były najważniejsze przy podejmowaniu decyzji.

Można zakończyć pytaniem:

„Gdybyście mieli tę decyzję podjąć naprawdę — czy czujecie, że Wasza grupa argumentowała skutecznie? Czy łatwo było zrezygnować z części pomysłów?”

4. Refleksja i omówienie trudności (5 minut)

Nauczyciel przechodzi do rozmowy podsumowującej, odnosząc się do doświadczenia uczniów z ćwiczenia:

Proponowane pytania:

- Co było najtrudniejsze podczas pracy nad wyborem projektów?
- Czy łatwo było znaleźć kompromis?
- Jakie kryteria okazały się dla Was najważniejsze: koszt, liczba odbiorców, atrakcyjność projektu?
- Czy Wasze grupy podejmowały decyzje szybko, czy wymagało to negocjacji?

Nauczyciel podkreśla, że identyczne wyzwania pojawiają się w prawdziwym budżecie partycypacyjnym — zarówno miejskim, jak i szkolnym:

- trzeba wybierać między różnymi dobrymi pomysłami,
- decyzje wymagają rozmowy, argumentów i współpracy,
- nie da się zrealizować wszystkiego.

To moment, w którym uczniowie mogą dojść do wniosku, że budżet partycypacyjny jest procesem społecznym, a nie jedynie technicznym przeliczeniem pieniędzy.

5. Zastosowanie idei budżetu partycypacyjnego w szkole (4 minuty)

Nauczyciel pokazuje, że podobne zasady obowiązują nie tylko w samorządzie terytorialnym, ale także w społecznościach szkolnych:

- uczniowie mogą zgłaszać pomysły dotyczące swojej szkoły,
- możliwe są głosowania, konsultacje i analizy potrzeb

6. Podsumowanie lekcji (3 minuty)

Nauczyciel prosi uczniów o krótkie podsumowanie własnymi słowami.

Proponowane zdania do dokończenia:

- „Dziś zrozumiałem/am, że budżet partycypacyjny...”
- „Najtrudniejsze w podejmowaniu decyzji okazało się...”
- „Projekt, który w mojej szkole mógłby coś zmienić to...”

Nauczyciel podkreśla:

„Wspólne decydowanie nie polega na tym, żeby każdy dostał wszystko, czego chce.

Polega na tym, żeby szukać rozwiązań, które służą całej społeczności. I właśnie tego uczy budżet partycypacyjny.”

7. Zakończenie - mocny akcent na „wpływ” (1-2 minuty)

Nauczyciel kończy lekcję krótkim przesłaniem:

„To, co dziś ćwiczyliście, dzieje się naprawdę w wielu miastach i szkołach. Każdy głos ma znaczenie - także głos młodzieży. Bycie obywatelem to nie tylko prawo wyborcze, ale także udział w takich procesach jak budżet partycypacyjny. Wasze pomysły mogą zmienić miejsce, w którym żyjecie i uczycie się.”

8. Praca własna (opcjonalnie)

Uczniowie otrzymują kartę pracy „Mój głos w budżecie partycypacyjnym” — do wypełnienia na kolejnej lekcji lub jako zadanie domowe.

ZAŁĄCZNIK 1.

Instrukcja dla uczniów do pracy w grupach i przykładowe projekty.

„Macie przed sobą pięć projektów zgłoszonych przez mieszkańców.

Każdy projekt jest wartościowy, ale łączny ich koszt to 40 000 zł, a dostępny budżet wynosi tylko 30 000 zł.

Waszym zadaniem jest zdecydować, które projekty zostaną sfinansowane.

Pracujcie w grupach tak, jak robi to prawdziwa rada mieszkańców.”

Przeanalizujcie:

- zalety każdego projektu,
- kto z niego skorzysta,
- jakie potrzeby zaspokaja,
- ewentualne wady lub koszty,
- które projekty są najważniejsze.

Przykładowe projekty:

- Mural o historii miasta – 10 000 zł
- Nowe wyposażenie boiska szkolnego – 8 000 zł
- Zielony ogród – strefa wypoczynku – 7 000 zł
- Mobilna biblioteczka osiedlowa – 5 000 zł
- Warsztaty o zdrowiu psychicznym dla młodzieży – 10 000 zł